

16T-11

VALTATIE 4 (RANTAVÄYLÄN) PARANTAMINEN VÄLILLÄ AHOLAIDAN ERITASOLIITTYMÄ-LOHIKOSKEN ERITASOLIITTYMÄ, JYVÄSKYLÄ

TIESUUNNITELMAN MAISEMAVAIKUTUSTEN YHTEENVETO

Suunnittelualueen sijainti ja suunnittelun tavoitteet

Suunnittelukohte sijaitsee aivan Jyväskylän kaupungin keskustassa. Valtatie 4 halkaisee kaupungin keskustan. Tiesuunnitelma rajautuu Aholaidan eritasoliittymän ja Lohikosken eritasoliittymän väliselle alueelle. Suunnittelukohte on 2+2 kaistainen noin 2 kilometriä pitkä alue.

Kuva 1. Suunnittelukohteen sijainti.

Valtatien eritasoliittymissä on sujuvuusongelmia ja rampit ruuhkautuvat helposti huipputuntien aikana. Tällöin jonot ulottuvat jopa valtatielle asti. Valtatien ja eritasoliittymien välisten liittymis- ja

sekoittumiskaistojen vuoksi valtatielle liittyminen on hankalaa. Liikenne lisääntyy jatkuvasti ja aiheuttaa ongelmia toimivuuksissa. Ruuhka-aikoina sujuvuus on huono, matka-ajat pitenevät ja kaupungin keskustan saavutettavuus vaikeutuu.

Tiesuunnitelman tavoitteena on kohentaa liikenteen sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta. Valtatien 4 parantamistoimenpiteet sisältävät uusia liittymäsilmuksia, rampeja, siltoja ja muita rakenteita.

Maisemakuva ja kulttuuriperintö

Maisemakuva

Jyväskylän maisemarakenteen merkittäviä ominaisuuksia ovat voimakkaat maastonmuodot, metsäisyys sekä vesistöt. Metsäisien selänneiden laki- ja reunametsät sekä avoimiin alueisiin rajautuvat rantametsät luovat maisemaan tärkeitä taustoja. (Jyväskylän viherosayleiskaava, maisemaselvitys 2008). Vesipinnat ja metsäiset selänneet ovat maisemakuvallisesti merkittäviä myös suunnittelualueen tiemaisemassa, jossa näkymissä vaihtelevat komeat vesistönäkymät ja rakennetun ympäristön taustalla kohoavat selännemetsät. Suunnittelualueella on eriluonteisia osuuksia. Vapaudentien risteysalue on kaupunkimaista ympäristöä, jossa on rakennetun kulttuuriympäristön arvoja. Aholaidan eritasoliittymä on järven rannalla sijaitseva maisemallisesti merkittävä liikenteellinen solmukohta, josta hahmottuu Jyväskylän maisemarakenteen perusrunko. Pohjoiseen vievä väylä sijoittuu rakennetun kaupunkirakenteen keskelle, minkä vuoksi tiemaisemassa on runsaasti liittymiä, rakenteita, siltoja sekä yhteensovitusarvetta ympäröivään kaupunkirakenteeseen.

Kulttuuriperintö

Suunnittelualueella ja sen läheisyydessä sijaitsee seuraavia kulttuuriperinnön kohteita ja alueita:

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Tourulan sotatarviketeollisuuden alueet (RKY 2009) Aholaidan eritasoliittymän läheisyydessä.
- Maakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristö Kankaan tehtaan alue (Keski-Suomen maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2016).
- Holstin säilytettävä pientaloalue (yleiskaavan Säilyke 2010 -raportti).
- Keski-suomalaisen tornitalo, paikallisesti arvokas kohde (rakennusperinnön inventointi 2012).

Tieympäristösuunnitelman kuvaus

Tieympäristö jaksottuu erityyppisiin osuuksiin. Laatusuhteissa on huomioitu suunnittelualueen keskeinen sijainti Jyväskylän kaupunkirakenteessa. Erityisesti alueilla, jotka liittyvät kaupungin katualueeseen, on tavoiteltu rakennettua ja puistomaista ilmettä kiveyksin ja katupuustutuksin. Melusuojausten periaatteellisissa julkisivusuunnitelmissa on kiinnitetty huomiota siihen, että rakenteet liittyvät visuaalisesti olemassa oleviin rakennetun ympäristön elementteihin kuten nykyisiin aitoihin, melusuojiin tai rakennuksiin. Myös paikan omaleimaisuutta on huomioitu melusuojausten suunnitelmissa esim. Lohikosken ja Kankaan eritasoliittymien sekä Holstin alueen melusuojauksissa.

Vaikutukset maisemaan ja taajamakuvaan

Yleistä vaikutusten luonteesta

Valtatie 4 ja sen liittymäalueet ovat Jyväskylän kaupunki- ja maisemakuvan kannalta merkittäviä tiealueita. Ne vaikuttavat jatkossakin ympäristönsä mittakaavaan, luonteeseen ja viihtyisyyteen. Tiemaiseman mittakaava on lähtökohtaisesti suuripiirteistä, mikä on seurausta liikenteestä ja sitä

palvelevista rakenteista. Teollisuuden ja kaupan alueilla kaupunkirakenteen mittakaava on tiemaiseman tavoin suuripiirteistä, mikä korostaa väyliä ja tiemaisemaa ja lähtökohtaisesti vähentää alueen viihtyisyyttä jalankulun, pyöräilyn ja oleskelun kannalta. Mittakaavaltaan pienipiirteisten asuin- ja virkistysalueiden yhteydessä tiemaiseman ja muun kaupunkirakenteen välinen mittakaavallinen ero on suuri, mikä korostaa väylän kaupunkirakennetta jakavaa vaikutusta ja saattaa heikentää väylää ympäröivien alueiden kaupunkikuvallista laatua korttelirakenteen reuna-alueilla. Väylämaiseman mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kaupunki- ja maisemakuvaan voidaan kuitenkin merkittävästi lieventää tierakenteiden suunnitteluratkaisulla ja ympäristö- ja maisemasuunnittelulla.

Valtatien 4 parantamistoimenpiteet sisältävät uusia liittymäsilukoita, rampeja, siltoja ja muita rakenteita. Toimenpiteet eivät muuta tielinjausta tai risteysalueita siten, että muutokset synnyttäisivät uusia kaupunginosia toisistaan erottavia linjoja, sillä uudet tiejärjestelyt sijoittuvat nykyisen tieverkoston alueelle tai sen välittömän läheisyyteen. Tiealueen reuna-alueille suunnitellut parantamistoimenpiteet, kuten purettavat ja uudet tielinjat ja ympäristörakentaminen vaikuttavat kuitenkin joidenkin kaupunginosien ja kortteleiden reunoihin.

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön

Parantamistoimenpiteet rajautuvat paikoin arvokkaihin rakennettuihin ympäristöihin, minkä vuoksi suunniteltujen toimenpiteiden toteutustavalla on merkitystä erityisesti tiealueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön yhteensovituksen kannalta. Lähtökohtaisesti viherrakentaminen ja maisemointitoimenpiteet nostavat tieympäristön laatutasoa nykyisestä, mikä vaikuttaa myönteisesti arvokkaiden alueiden ja tiemaiseman rajapintoihin.

Tourulan sotateollisuusalueelle kohdistuvat vaikutukset ovat lievän myönteisiä johtuen siirtyvästä tielinjasta ja uuden melukaiteen rakentamisesta. Holstin pientaloalueella säilytettävään pientaloalueeseen kohdistuvat visuaaliset muutokset voidaan minimoida sovittamalla aidan visuaalinen ilme pientaloalueen mittakaavaan.

Ympäristörakentamisen laatutaso

Laatutasoltaan uusi kasvillisuus ja liikennealueen kiveyspinnat vastaavat vähintään nykyistä laatutasoa ja sitovat uudet tiejärjestelyt ympäristöön sopiviksi. Ympäristörakenteiden uusiminen ja toteuttaminen nykyaikaisin materiaalivalikoimin luo hyvät lähtökohdat maisemallisesti korkealaatuiseen ympäristöön. Melusuojuukset ovat merkittäviä ja näkyviä rakenteita kaupunkikuvassa ja tieympäristössä. Suunnitellut melusuojuukset liittyvät visuaalisesti nykyisiin rakenteisiin.

Tiemaisemat ja kaukonäkymät

Tiemaiseman solmukohdan ja maisemarakenteen hahmottamisen kannalta tärkeimmät näkymäsuunnat ovat tähän saakka avautuneet Aholaidan risteysalueelta kohti Jyväsjärveä ja sen taustaselänteitä. Suunnitelman mukaisessa tilanteessa rinnakkaisten ramppisiltojen rakenteet ja kaiteet peittävät järvelle avautuvia näkymiä niin, ettei kaukonäkymien havainnointi Jyväskylään päin liikkuvasta ajoneuvosta ole enää luontevaa. Läpinäkyvät melusteet toisivat rampeihin visuaalista ilmavuutta, mutta esteiden läpinäkyvyydellä tai umpinaisuudella ei ole ratkaisevaa merkitystä, sillä muut siltarakenteet estävät järvinäkymien syntymisen. Eerolan ylikulkusillan (S8A) umpinaiset melukaiteet lieventävät Tourulan sotateollisuusalueelle (RKY 2009) kohdistuvia visuaalisia häiriötä peittoamalla melun lisäksi myös liikennevirran liikkeen taakseen. Ympäröiviltä alueilta, kuten Jyväsjärveltä ja Tourulan sotateollisuusalueelta risteysalueelle päin avautuvissa näkymissä ei arvioida tapahtuvaksi merkittäviä muutoksia. Näissä näkymissä uusilla siltarampeilla ei ole kokonaisuuden kannalta erityistä maisemallista

vaikutusta, koska ne sijaitsevat aiemmalla liittymäalueella, liittyvät olemassa oleviin tierakenteisiin, eivätkä sijoitu tärkeiden näkymälinjojen esteeksi.

Maisema- ja kaupunkikuva

Maisema- ja kaupunkikuvaan voimakkaimmin vaikuttavat toimenpiteet ovat Aholaidan uuden ramppisillan (S1) ja Merasimen risteys sillan (S10) ja siihen liittyvien ramppien rakentaminen sekä näihin liittyvä ratalinjan maisemointi. Kaupunki- ja maisemakuvallisia vaikutuksia on myös Vapaudenkadun risteysalueen muutoksilla, Tourulan risteys- ja ylikulkusillalla (S9), sekä Lohikosken risteys sillalla. Seuraavassa vaikutukset on käyty läpi alueittain.

Vapaudenkadun ja valtatie 4 risteysalueella tiemaisema saavuttaa kaupungin katuverkon. Alue on tärkeä viher- ja virkistysverkon, maisema- ja kaupunkikuvan sekä rakennetun kulttuuriympäristön arvojen kannalta. Paikan merkitystä lisäävät välittömästi tielinjan tuntumassa sijaitsevat Tourujoki ja jokeen tukeutuva keskeinen virkistysalue- ja reittikokonaisuus sekä Tourulan sotateollisuuden alue (RKY 2009 - alue). Viheryhteydet: Suunnitellut toimenpiteet mahdollistavat aiempaa yhtenäisemmän viheralueen toteuttamisen risteysalueelle ja Tourujoen ja sotateollisuusalueen tuntumaan. Purettavien ja uusien tielinjojen maisemoinnilla ja viherrakentamisella on mahdollista tukea kaupunkiekologisia tavoitteita ja kehittää kortteli- ja sotateollisuusalueiden rajapintoja aiempaa korkealaatuisemmaksi. Myös Jokipuiston alikulkukäytävä (S7) voidaan purkaa, jalankulun ja pyöräilyn väylä linjata uudelleen ja alue maisemoida. Rakennetun kulttuuriympäristön arvot: Suunnitelman mukaiset järjestelyt selkeyttävät tilannetta Tourulan kivääritehtaan alueen (RKY 2009) luoteisrajalla, jossa suunniteltu tielinja sijoittuu hieman nykyistä etäämmälle rakennetun kulttuuriympäristön aluerajasta. Suunnitelma mahdollistaa lähimpänä tielinjaa sijaitsevaan rakennukseen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähäisen lieventymisen. Tämä on mahdollista, koska nykyinen rakennuksen kulmalla sijaitseva tieluiska siirtyy hiukan etäämmälle rakennuksesta. Tien M1 plv 120-260, Eerolan ylikulkusillalle (S8A) ja rampille E1R5 suunnitellut melukaiteet lieventävät umpinaisena meluvaikutusten lisäksi myös tieympäristön liikennevirroista rakennukseen ja kulttuuriympäristökokonaisuuteen kohdistuvia visuaalisia häiriöitä.

Aholaidan eritasoliittymä on merkittävä liikenteellinen solmukohta, joka on myös maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävä tieympäristö Jyväskylän rannalla. Risteysalueelta ja sen ramppisilloilta avautuu maisemarakenteen ja kaupungin siihen sijoittumisen hahmottamisen kannalta merkittäviä näkymäsuuntia. Näkymät ovat merkittävä osa paikan tunnistettavuutta sekä Jyväskylän ohittavan liikenteen, että kaupunkiin suuntautuvan liikenteen kannalta. Uudet siltarampit ovat huomattavia uusia rakenteita, mutta niillä ei ole kokonaisuuden kannalta erityistä maisemallista vaikutusta, koska ne sijaitsevat aiemmalla liittymäalueella ja liittyvät olemassa oleviin tierakenteisiin.

Tourulan risteys- ja ylikulkusillalle (S9) suunnitellut toimenpiteet vaikuttavat myönteisesti tiemaisemaan ja aluetta reunustaviin kaupunkialueisiin. Nykyisten Tourulantielle johtavien liittymäramppien poistuessa niiden tilavaraukset voidaan maisemoida kasvillisuusalueilla. Tämä mahdollistaa suhteellisen mittavat ja monipuoliset suojaistutukset valtatie 4 laidoilla, millä on myönteinen vaikutus myös Merasimen risteys sillalle (S10) johtavan tiemaiseman kannalta.

Merasimen alueesta muodostuu suunnitelman mukaisena toteutuessaan merkittävä, tien jaksottumista jäsentävä ja suoraan kaupunkirakenteeseen liittyvä risteysalue. Alueella on merkitystä myös kevyen liikenteen ympäristönä. Silta, rampit ja niiden sisään jäävät istutettavat välialueet muodostuvat osaksi Kankaalle saapumista ja valtatiemaisemaa. Risteysalue on laaja ja se on mittakaavaltaan suuripiirteinen. Vaikutukset tiemaisemaan ovat positiiviset, sikäli kun kasvillisuuteen liittyvillä valinnoilla, kuten lajeilla ja tilallisella jäsentelyllä ja maastonmuotoilulla luodaan sekä kaupunkiympäristöön että tiemaisemaan sopivaa, tunnistettavaa, kiinnostavaa ja korkealaatuista ympäristöä. Holstin alueen rajalle rakennettava

meluaita (ME7AB) vähentää tieympäristöstä alueelle kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Meluidan yksityiskohdissa on huomioitava ympäristön pienipiirteisyys ja rakennusten arkkitehtuuri.

Lohikosken risteysilta ja siihen liittyvät rampit sijaitsevat erityisen lähellä Tourujoen uomaa ja sen varressa sijaitsevia asuin ympäristöjä. Tielinjaukset eivät merkittävästi muutu nykyisestä, joten toimenpiteillä ei ole merkittävää vaikutusta jokimaisemaan tai asuinalueiden rajapintoihin. Tiealueet liittyvät kuitenkin vailla suojavyöhykkeitä suoraan Tourujoen rantavyöhykkeisiin ja korttelialueisiin, joten tiealueen yksityiskohdilla, kuten luiskauksilla, melurakenteilla, kaiteilla ja kiveyksillä on sitä kautta suora vaikutus kaupunkikuvaan.

30.1.2019

Maisema-arkkitehti Kaisa Rantee, Ramboll Finland Oy

Miljöösunnittelija, Ins. AMK Maria Rautajoki, Ramboll Finland Oy